

сипання, вилягання та хвороб у зонах Лісостепу та Полісся. Сорт має середній вміст білка в зоні Лісостепу – 12,1% та низький вміст білка в зоні Полісся – 11,1%. Показник зимостійкості в польових умовах – високий.

За результатами дворічних польових та лабораторних досліджень під урожай 2023 року рекомендовано до Реєстру сортів 1 сорт тритикале озимого 'Златоуст', заявником якого є Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН України.

Урожайність сорту 'Златоуст' переважає усереднену урожайність сортів, що пройшли

державну реєстрацію за п'ять попередніх років у зоні Лісостепу на 1,82 т/га або 29,7%, у зоні Полісся на 0,79 т/га або 14,8%, висота рослини – 87,4–101,9 см., маса 1000 зерен – 50 г та 46 г, вміст білка в зонах Лісостепу – 11%, Полісся – 11,3%. Сорт стійкий до обсіпання, вилягання та хвороб у зонах Лісостепу та Полісся.

Отже, всі сорти, які рекомендовані до внесення в Реєстр сортів, мають високі господарсько-цінні ознаки та продуктивність.

Ключові слова: тритикале озиме, кваліфікаційна експертиза, урожайність.

УДК: 633.11«324»:631.526.3:631:559(292.485:477)

ЗАЙМА О. А.

Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла НААН України, вул. Центральна, буд. 68, с. Центральне, Обухівський район, Київська область, 08853, Україна
email: oleksii.zaima@ukr.net

ВРОЖАЙНІСТЬ НОВИХ СОРТІВ ТА ЛІНІЙ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ПОПЕРЕДНИКІВ ТА СТРОКІВ СІВБИ

Одним із найбільш дешевих і доступних способів підвищення урожайності пшениці озимой є сорт. Досягти генетичного потенціалу сорту на рівні 70–80% можливо за умови дотримання всіх передбачених агротехнологічних заходів (Waheeba A. B., 2017). Тому вивчення впливу попередників на урожайність пшениці озимой є важливим завданням.

Залежно від попередників та погодних умов певного року суттєвий вплив на рівень урожайності зерна пшениці озимой мають строки сівби. Найвищі врожаї зерна можливо одержати за оптимальних строків сівби, що встановлюються з урахуванням ґрунтово-кліматичних умов, особливостей сорту, агротехніки і погодних умов у передпосівний період (Кривенко А. І. та ін., 2019). Встановлення оптимальних строків сівби для кожного окремого сорту відповідно до конкретних умов вирощування є актуальним, адже різні сорти мають неоднакові біологічні особливості (Nasrallah A., 2020).

Дослідження проводили в 2023–2024 вегетаційному році. Насіння пшениці протруювали протруйником фунгіцидної дії 'Вінцит Форте SC', к.с. (1,2 л/т). Норма висіву – 5 млн насінин на 1 га. Посівна площа ділянки 10,5 м², облікова – 8,1 м². Повторність 4-разова. Сівба, фенологічні спостереження та облік урожайності загальноприйняті для випробування сортів пшениці. Стандарт – сорт 'Подольянка'. Схема досліду включала дослідження таких чинників: попередники (кукурудза/МВС, сидеральний пар (гірчиця біла), гірчиця/насіння, соя, соняшник); строки сівби (25 вересня, 5 і 15 жовтня 2023 р.); сорти і лінії пшениці м'якої озимой (20).

Урожайність сортів пшениці м'якої озимой у 2024 р. в середньому по досліді становила 6,46 т/га з максимумом після попередника гірчиця – 8,06 т/га і мінімумом після попередника соняш-

ник – 4,25 т/га (рис. 1). Зміщення строку сівби з 25 вересня до 15 жовтня по різному впливало на середню врожайність сортів залежно від попередника. Так, після попередника соняшник вищу урожайність (4,51 т/га) отримано за сівби 15 вересня, після кукурудзи, гірчиці та сої (5,61; 8,26 і 7,07 т/га відповідно) – за сівби 15 жовтня, сидерального пару (8,13 т/га) – 5 жовтня.

Після попередника кукурудза на силос сорт 'Подольянка' мав середню по строкам урожайність 5,50 т/га, за урожайністю на рівні 5,67–6,68 т/га його переважали лінії 'Лютесценс (Лют.) 37548', 'Лют. 60302', 'Лют. 60702' і сорти 'МПП Аеліта' та 'МПП Відзнака'. У більшості сортів та ліній вищий рівень урожайності формувався за сівби 15 жовтня, лише в сортів 'МПП Роксолана' і 'МПП Довіра' – за сівби 5 жовтня, сортів 'МПП Аеліта', 'МПП Дарунок', 'Подольянка', 'МПП Стефанія' – за сівби в третій декаді вересня.

Після сидерального пару сорт 'Подольянка' мав урожайність 7,10 т/га, решта сортів перевищували стандарт. Найвищий рівень врожайності (8,91–9,32 т/га) відмічено в сортів 'МПП Роксолана', 'МПП Ауріка', 'МПП Відзнака' та лінії 'Лют. 60702'. У більшості сортів урожайність була більша за строку сівби 5 жовтня, у сорту 'МПП Аеліта' і лінії 'Лют. 60302' – за сівби 15 жовтня, сортів 'МПП Довіра', 'МПП Роксолана', 'МПП Відзнака' і лінії 'Лют. 60702' – 25 вересня.

Після гірчиці більший рівень урожайності (8,63–9,17 т/га) отримано в лінії 'Лют. 60302', 'Лют. 60702' і сортів 'МПП Ауріка', 'МПП Відзнака' і 'МПП Роксолана', при показнику в сорту 'Подольянка' – 7,51 т/га. Майже всі сорти та лінії формували більшу урожайність за сівби 15 жовтня, а лінії 'Ер. 60667', 'Ер. 60724' і сорти 'МПП Стефанія', 'МПП Дарунок' і 'МПП Роксолана' – 25 вересня.

Після попередника соняшник найбільший рівень урожайності 5,04 та 5,35 т/га відмічено в

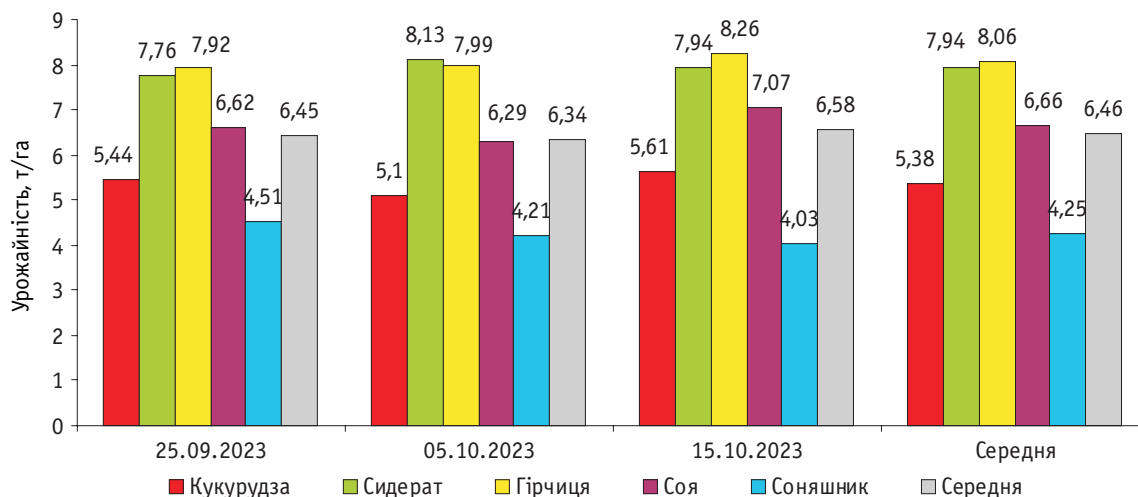

Рисунок 1. Урожайність сортів пшениці озимої залежно від попередників та строків сівби, 2024 р.

лінії пшениці озимої 'Лют. 60702' і сорту 'МПП Відзнака' відповідно. У сорту стандарту 'Подільянка' – 3,87 т/га. Із зміщенням строку сівби урожайність змінювалась по різному. Так, у сортів 'МПП Відзнака', 'МПП Паляниця' і лінії 'Лют. 60302' урожайність зростала, у лінії 'Лют. 60400', 'Лют. 60734', 'Ер. 60667', 'Ер. 60724', 'Ер. 60793' та у сортів 'МПП Дарунок', 'МПП Стефанія', 'Подільянка', 'МПП Довіра', 'МПП Роксолана', 'МПП Ніка' – знижувалася.

Вищу середню урожайність після попередника соя отримано в ліній 'Лют. 60702' (7,73 т/га), 'Лют. 60302' (7,30 т/га) та в сортів 'МПП Відзнака' (7,74 т/га) і 'МПП Феерія' (7,31 т/га). У сорту 'Подільянка' рівень урожайності становив 6,45 т/га. Третій строк сівби 15 жовтня сприяв формуванню більшої урожайності більшості ліній та сортів, зокрема і сорту 'Подільянка'.

Ключові слова: пшениця м'яка озима, сорт, попередник, строк сівби, урожайність.

УДК 635.263:631.527

КИРИЛЬЧУК А. М. *, ІВАНИЦЬКА А. П., БЕЗПРОЗВАНА І. В.

Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Горіхуватський шлях, 15, 03041, м. Київ, Україна

*email: angela.kyrylchuk@gmail.com

ВПЛИВ СЕРЕДОВИЩА НА ВМІСТ СУХОЇ РЕЧОВИНИ В *ALLIUM CEPA* L.

Цибуля ріпчаста – одна з основних овочевих культур в Україні. У структурі посівних площ цибуля займає 9% сівозміни. Річна потреба в цибулі становить 10 кг на душу населення. Гострі сорти цибулі більш багаті на суху речовину та ефірну олію. Солодкі сорти – соковитіші, мають менше клітковини та ефірної олії, тому їх консистенція ніжніша. Вміст ефірної олії – від 13 у солодких сортів до 100 мг/% – у гострих.

Зелене листя цибулі містить до 60 мг/% вітаміну С і 4,8 мг/% каротину. До складу цибулі входять такі елементи, як калій, фосфор, сірка, кальцій, залізо, магній; вітаміни групи В, РР, Е тощо.

У медицині цибулю використовують як протицинговий і протиглисний засіб. Свіжий сік з неї корисний при запаленні шлунку і кишківника та ангінах. Сік з цибулі, змішаний з медом, є добрим запобіжним засобом проти розвитку більм на очах та грибних уражень шкіри. Шматки зі свіжої цибулі, прикладені до скронь, тамують головний біль. Луски є фарбниками, які використовують у харчовій промисловості.

Класифікують цибулю за різновидностями:

– гостра (гірка) – сорти з найкоротшим вегетаційним періодом і найнижчою врожайністю. Ци-

булини щільні мають тривалий період спокою, найкраще зберігаються; вкриті міцними сухими покривними лусками і складаються з багатьох тонких або середніх за товщиною внутрішніх соковитих лусок. Вони відзначаються найвищим умістом сухої речовини (13–20%), цукрів (8–12%) та ефірної олії (0,020–0,065%). Типові сорти: 'Сквирська', 'Стригунівська носівська', 'Луганська', 'Амфора', 'Глобус', 'Мавка', 'Ткаченківська', 'Харківська 82', 'Любчик', 'Маяк', 'Золотиста' (Україна); 'Ройал Опорто', 'Супра', 'Спирит Р' (Нідерланди);

– напівгостра (напівгірка) – сорти малогніздої цибулі, мають помітно вищу врожайність, триваліший вегетаційний період. Цибулини менш щільні та мають більше товстих або середньої товщини соковитих лусок. Період спокою в них коротший, тому вони гірше зберігаються. До складу цибулин входить менше сухої речовини (10–13%), цукрів (6–9%) та ефірної олії (0,016–0,025%), ніж у гострих сортів. Типові сорти: 'Каба Дніпропетровська', 'Веселка', 'Лілія', 'Алмадон', 'Рубін', 'Донецька золотиста' (Україна); 'Халцедон' (Молдова); 'Банко F1', 'Копра F1', 'Дайтона F1', 'Ред Барон', 'Кампіло F1' (Нідерланди);